

«ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΟΝ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ»: ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΤΙΚΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΔΡΕΥΣΗ ΤΗΣ

I

Η ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ των δεκάδων χιλιάδων της δεκαετίας του 1880, για την τεχνική ύδρευσης της οποίας διαφωνεί η υπό συγκρότηση κοινότητα των Ελλήνων μηχανικών, είναι μια διαφορετική πόλη από την Αθήνα των εκατοντάδων χιλιάδων της δεκαετίας του 1930, οπότε και ολοκληρώνονται οι εργασίες για την παροχή νερού από την τεχνητή λίμνη του Μαραθώνα. Στο μισό αυτό αιώνα σχηματοποιούνται τόσο τα τεχνολογικά δίκτυα της πόλης, από τις επιλογές των Ελλήνων μηχανικών, όσο και η κοινότητα των Ελλήνων μηχανικών, από τις αντιπαραθέσεις των μελών της για το σχήμα αυτών των δικτύων. Επιλέγουμε εδώ για αναλυτικότερο σχολιασμό τη διαμόρφωση του δικτύου ύδρευσης επειδή οι σχετικές με αυτό αντιπαραθέσεις των μηχανικών καθόρισαν και στην περίπτωση της Αθήνας το γενικότερο μέτρο τεχνικής αντιπαραθέσης για αστικά δίκτυα.¹

Στο κείμενο που ακολουθεί καταλήγουμε με μια διεξοδικότερη πραγμάτευση μιας από τις κρίσιμες αντιπαραθέσεις, αυτής του 1899, ενός έτους στο μέσο περίπου της ιστορίας μας. Υπό την πίεση μιας δεινότητας λειψυδρίας, οι αντιπαραθέσεις εξελίσσονται το 1899 σε σύγκρουση. Από τις πολλές και πολλαπλά συνδυαζόμενες μεταβλητές που υπεισέρχονται στους τεχνικούς υπολογισμούς που κατατίθενται κατά τη συγκεκριμένη αντιπαραθέση εστιάζουμε συγκεκριμένα στη μεταβλητή «αναγκαία κατανάλωση νερού κατά άτομο». Οι διαφορετικές εκτιμήσεις των τιμών της μεταβλητής αυτής, όπως αυτές καθορίζονται από μια διαφορική ανάγνωση της εμπειρίας άλλων νεωτερικών αστικών κέντρων συνδυάστηκαν με διαφορετικές τοποθετήσεις ως προς τη συνολική ανάγκη ύδατος, και επομένως, ως προς την τεχνική λύση που έπρεπε να επιλεγεί για την παροχή του. Εκτός από τη λίμνη Στυμφαλία, η λύση αναζητήθηκε στις πηγές του Μέλανος ποταμού στη Βοιωτία, στις πηγές του Βοιωτικού Κηφισού, σε υδρομαστεύσεις και αξιοποιήσεις υπόγειων υδάτων, στη δημιουργία τεχνητών φραγμάτων συλλογής των επιφανειακών υδάτων και σε συνδυασμούς των παραπάνω. Διάφορα ρέματα, χείμαρροι και πηγές προτάθηκαν ως συνοδευτικές λύσεις. Κατατέθηκαν και προτάσεις για μεταφορά νερού από ακόμη πιο μακριά, όπως αυτή του Ι. Τζουρά, ο οποίος πρότεινε αρχικά ένα υδραγωγείο 182,6χμ. και αργότερα 165χμ. για παροχή από τον Μέλανο ποταμό της Βοιωτίας.²